

Ks. Antoni Tronina, *Teologia Psalmów. Wprowadzenie do lektury Psalterza*, Lublin: RW KUL 1995, ss. 263.

Literatura, zwłaszcza zagraniczna, na temat Psalmów jest bogata. Składa się na to wiele przyczyn. Jedną z ważniejszych jest na pewno ich przebogata tematyka, nawiązująca do różnych wydarzeń i epok historii zbawienia. Drugą przyczyną jest zasadnicza cecha Psalterza, który stanowi „Księgę Uwielebień” zbiór przebogatych w treść modlitw. Zajmowanie się Psalterzem niesie więc ze sobą pewne trudności. Czy da się radę

objąć w jednej książce tę bogatą problematykę psalmów? Czy można być przy tym oryginalnym, skoro już tyle napisano o psalmach? Wystarczy nawet spojrzeć w spis podany na końcu książki: „Polska literatura uzupełniająca”. Czytając książkę *Teologia Psalmów* nie można właściwie wyjść z pewnego urzeczenia. Autor prezentuje tu ciekawe, oryginalne i przy tym ściśle naukowe podejście do Psalterza. Pragnął on uwzględnić co najmniej najważniejsze właściwości Psalterza. Rozpoczyna więc od podstawowych wiadomości współczesnej krytyki dotyczących Psalterza. Sięga również poza zasady tej podstawowej metody wszelkiej egzegezy. Jest tu więc poruszana „Historia redakcji”, następnie „Gatunki literackie”, „Oddziaływanie Psalmów na życie ludu Bożego” (metoda *Wirkungsgeschichte*, świetnie opracowana jeszcze w ramach życia religijnego Izraela). Następnie „Symbolika psalmów”, „Poezja Psalterza”, „Muzyka w Biblii”, wreszcie „Księga modlitwy”. Do solidnego opracowania tych tematów nie można mieć żadnych zastrzeżeń. Można się co najwyżej zapytać, czy punkt 3 nie byłby bliższy punktowi 7, a punkty 4, 5 i 6 podciągnąć jakby do punktu 1 i 2, gdzie przeważają kwestie literackie. Drugi rozdział został niejako przygotowany przez punkt 7 pierwszego rozdziału. Albowiem czymże jest „Człowiek w dialogu z Bogiem” jak nie człowiekiem modlitwy. Równocześnie Autor przez poszczególne tematy zawarte w tym rozdziale pokazuje po mistrzowsku, jak właściwa modlitwa jest zrośnięta z historią zbawienia i z Autorem tej historii, tj. samym Bogiem. Ważne jest także podkreślenie – zaraz na początku tych wnikliwych dociekań (s. 43 n.), że ten dialog człowieka z Bogiem wychodzi od Boga. Nie zawsze w monografiach o Psalmach zwraca się na to „metodologicznie” uwagę.

Po wprowadzeniu do tego rozdziału słusznie autor rozpoczyna od przymierza Boga z Izraelem. Zostanie to również wykazane na grupach przykładów, począwszy od nazw samego Boga. Ponieważ historia zbawienia była dla Izraela często burzliwa, nawet niekorzystna, psalmiści kreślą obraz Boga grozy i mocy, który ujarzmi wrogów, a naród wybrany sprowadzi na ścieżki posłuszeństwa, po prostu „bojaźni Bożej”. W sumie dla Izraela Bóg jest „Bogiem zbawiającym”. Temat ten przeprowadza ks. Tronina już w trzecim punkcie, aby w następnym (4) pokazać, jak psalmiści widzą to zbawienie urzeczywistnione oraz jak ono uwidacznia się w historii (punkt 5). Realizacja królestwa Jahwe nie może się jednak odbyć bez współdziałania partnera przymierza. Stąd to Autor drugą część tego rozdziału (punkty 6 – 10) poświęca swoistej parenezie, cechującej Psalterz.

Skoro psalmy stały się modlitwą Chrystusa i Kościoła, Autor słusznie zajął się tym zagadnieniem w osobnym rozdziale (s. 107-160). Może najciekawsze jest ujęcie punktu 4 pt. „Odgórna” i „oddolna” chrystianizacja Psalterza (s. 133-137). Jest to rzadko spotykane ujęcie. Mówimy wprawdzie o odgórnej i oddolnej chrystologii, kiedy Chrystusa i Jego sprawę zbawczą rozważamy wychodząc od Jego preegzystencji do wcielenia lub rozpoczynamy od ziemskiego Jezusa. Tutaj istnieje pewna analogia. Kiedy Chrystus w psalmach jakby wchodzi na miejsce Boga Jahwe – Kyriosa i obdarowuje nas łaskami, przychodzi do nas, wtedy można mówić o chrystianizacji odgórnej (za B. Fischerelem). Gdy zaś Chrystus woła w psalmach do Boga, a my włączymy się w Jego głos, można mówić o chrystianizacji oddolnej.

Nawiązując do rozdziału I („Siedem kluczy do Księgi Psalmów”), Autor w rozdziale IV konsekwentnie realizuje na pojedynczych przykładach postawione uprzednio zasady metodologiczne. Przykłady te są bardzo przemyślane i rzeczywiście egzemplarycznie czyste” dla danej metody. W ten sposób właściwie ks. Tronina osiągnął dwie rzeczy. Nie rezygnując z wymowy teologicznej poszczególnych przykładów, równocześnie

jakby podaje czytelnikowi (zwłaszcza studentom biblistyki i teologii) pewien rodzaj metodologii do psalmów.

Aneks, rzadko spotykany w tego rodzaju publikacjach, wieńczy to dzieło. Autor przetłumaczył mianowicie po raz pierwszy na język polski nieznanе u nas dziełko św. Atanazego pt. *List do Marcelina*. Widnieje ono w sławnym Kodeksie Aleksandryjskim jako prolog do Księgi Psalmów. *De facto* jest to wprowadzenie do psalmów, odbiegające oczywiście od nowoczesnych introdukcji do tej księgi. Ale na tym polega urok owego pisma. Św. Atanazy, jak słusznie zauważa Autor, ujmuje wymowę psalmów w trzech płaszczyznach: 1. historiozbawczej, jako że streszcza jakby całe Pismo św.; 2. modlitewnej, oraz 3. przyczynowo-skutkowej w życiu chrześcijańskim.

Ks. Tronina, tłumacząc i poniekąd wyjaśniając tę perełkę literatury wczesnochrześcijańskiej, zastosował również dwie podstawowe zasady *Wirkungsgeschichte: Psalterium in se – Psalterium pro nobis*.

Trudno w tej wspaniałej książce ujrzeć jakieś mankamenty. Natomiast odczuwa się, że napisał ją dobry znawca psalmów, który także wie, co począć z analogiami z literatur ościennych. Ale warunkiem tego jest dobra znajomość pisma klinowego i języków parabiblijnych. Ks. Tronina wykłada je od wielu lat w naszym Instytucie Nauk Biblijnych KUL.

Z jednej strony *Teologia Psalmów* jest ściśle naukową pozycją twórczą i oryginalną, a z drugiej strony jest mimo wielkiej naukowości bardzo przystępnie napisana. Kto ją przeczyta, ten nawet, który wiele wiedział o psalmach, pogłębi swoją wiedzę.

Hugolin Langkammer OFM